

9 клас

Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка»

**І.П.Котляревський
(1769-1838)**

Стрембицька Л.А.

П'єса “Наталка
Полтавка” - один з
перших
драматичних
творів нової
української
літератури, який
реалістично
змалював життя
українського села
XIX століття.

Історія написання «Наталки Полтавки» джерела

- ❑ 1818р. – І. П. Котляревського призначено директором Полтавського театру
- ❑ 1819 р. – вперше інсценізовано п'єсу «Наталка Полтавка», вважають роком народження українського професійного театру
- ❑ 1838р. – вперше надрукована в «Українском сборнике», підготовленому І. Срезневським

Іван Карпенко –
Карий – 33 роки грає
роль возного

Марія Заньковецька –
виконавиця ролі Наталки

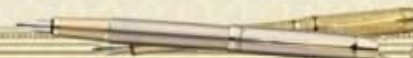
Михайло Щепкін – перший
виконавець ролі виборного
Макогоненка

Поштовхом до написання " Наталки Полтавки " став дійсний факт. У театрі, де був директором

І. Котляревський, працював селянин Мефодій Семижон, який одного разу розповів Котляревському, що приїхала його племінниця, до якої сватається писарчук ,але вона не хоче за нього йти, бо чекає свого нареченого, який чомусь забарився і вже не повертається із заробітків цілих чотири роки.

В основу сюжетної канви
І.П. Котляревський поклав
типові моменти дійсності:

- віддання дівчини заміж
за багатого нелюба;
- розлучення з коханим
парубком-бідняком.

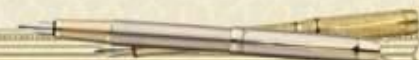
Паспорт твору:

Рік написання: 1819

Літературний рід: драма

Жанр: соціально-побутова драма (за визначенням автора — малоросійська опера)

Тема: Зображення життя й побуту українських селян на початку ХІХ століття; показ кохання бідної української дівчини-селянки, яка відстоює своє право на щастя.

Ідея: втілення народного ідеалу української жінки, її моральної краси; засудження лицемірства в образах виборного і возного.

Основна думка: офіційна мораль тогочасного суспільства суперечить гуманістичним принципам.

Головні герої:

- Наталка Полтавка,
- Петро
- мати Горпина Терпелиха,
- возний Тетерваковський,
- виборний Макогоненко,
- бурлака Микола.

Особливості твору

- Якщо тогочасні політичні опери мали переважно розважальний характер, то п'єса І. Котляревського — серйозний твір про прекрасну душу народу і його щедre серце, світлий розум і гірке безталання.
- Письменник реалістично зобразив життя «простолюду», критично засудив тодішнє суспільство (хабарництво, обдурювання, зверхність багатих над бідними та ін.).
- Автор змалював взаємини між простими людьми, використав невичерпні скарби народної розмовної мови і пісенної творчості.

Композиція

Експозиція: початок першої дії, де читач знайомиться з місцем подій (село над Ворсклою, хата Терпелихи), з головним героєм твору (Наталка). Тут ми дізнаємося, що Наталка дуже любить Петра і чекає його з далеких мандрів.

Зав'язка: подальші сцени, з яких довідуємося про намір возного одружитися з Наталкою, в цьому йому має допомогти виборний Макогоненко (ява 3 дії I).

Розвиток дії: старшина села вмовляє Наталку погодитися на шлюб з паном возним і діє через матір, а другий посередник, Микола, влаштовує побачення Наталки з Петром, який оце повертається із заробітків, куди погнали його лиха доля і Наталчин батько, що не погодився віддати дочку за наймита. Та й стара Терпилиха мріє про багатого зятя. Отже, на шляху до щастя закоханих — майнова нерівність.

Кульмінація: категорична відмова Наталки стати дружиною возного (ява 9 дії II).

Розв'язка: благословення матері Наталки і Петра на одруження, оскільки возний зазначив: «Я отказуюсь од Наталки і уступаю Петру во вічне і потомственное владеніє з тим, щоб зробив її благополучною».

У композиції твору важливими є авторські ремарки, тобто пояснення драматурга щодо місця й часу дії, обстановки, вигляду персонажів, їхнього одягу, віку, поведінки, міміки, жестів, психологічного стану, інтонацій тощо. До композиційних одиниць п'єси слід віднести монологи, діалоги дійових осіб, у яких розкриваються їхні характери, а також пісні, які є самохарактеристикою героя.

Сюжетний ланцюжок

1. У селі під Полтавою ми зустрічаємо дівчину Наталку, що йшла з відрами на коромислі по воду та дуже сумувала за коханим Петром.
2. До Наталки підходить возний Тетерваковський, освідчується їй у коханні і пропонує вийти за нього заміж.
3. Наталка відмовляє йому, просить возного не жартувати та не вводити її у славу.
4. З'являється виборний Макогоненко, розповідає возному про Наталку і просить бути посередником у йогог сердечних справах.
5. А в цей час у вдома у Наталки відбувається дуже неприємна розмова з матір'ю, в ході якої Наталка обіцяє матері вийти заміж за першого жениха.
6. Увечері до їх хати приходить Макогоненко і пропонує дівчині одружитися з возним.
7. Сільською вулицею йде парубок. Це Микола. Він зустрічає Петра, повертається в Полтаву. Починає з ним розмовляти. У ході розмови з хати, що неподалік, виходить возний з виборним, які пов'язані рушниками і Петро дізнається, що просватана одна з найкращих дівчат у їх селі – Наталка, яка раніше жила у Полтаві.
8. Петро розуміє, що це – його Наталка і просить Миколу, щоб той організував йому зустріч з нею.
9. Петро просить Наталку не суперечити матері та вийти заміж за возного, намагається віддати їй гроші, які заробив, щоб возний не дорікав їй за те, що вона бідна.
10. Цей вчинок Петра всіх вразив: Терпилиха розчулилась, а возний і взагалі вирішив зробити благородний вчинок – і просить матір благословити Наталку та Петра.
11. Наталка та Петро – щасливі, а разом з ними радіють і веселяться усі.

ЦЕ ЦІКАВО!

Прем'єра вистави відбулася у 1819 році в Полтавському театрі.

21 січня 1821 року драма "Наталка Полтавка " була поставлена в Харківському театрі. З великим успіхом і не раз вона йшла на сценах Петербурга, Москви, Кишинєва, Мінська, Варшави, Таллінна, Вільнюса, багатьох міст Сибіру , Середньої Азії та Кавказу, її з успіхом ставили російські театральні трупи.

Згодом її вітав Париж, далі - Лондон, Загреб, Нью-Йорк, Відень, Сідней, Торонто та інші столиці світу.

Характеристика персонажів

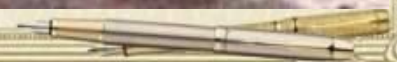
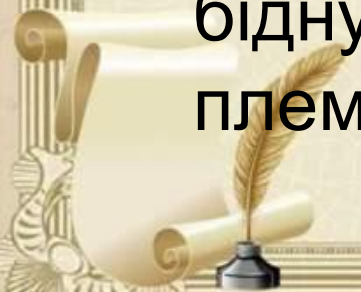
НАТАЛКА

(центральный персонаж п'єси,
ідеальна героїня:

Не багата я і проста, но чесного роду,
Не стижуся прости, шити і носити
воду. «Золото – не дівка. Крім того,
що красива, розумна, моторна і до
всякого діла дотепна, - яке в нї добре
серце, як вона поважає матір свою,
шанує всіх старших себе; яка трудяща,
яка рукодільниця; себе й матір на світі
держить». Вірна в коханні, чекає на
Петра вже чотири роки: «Наталка без
душі його любить, через його всім
женихам одказує...»).

ПЕТРО

Чесний, великодушний, здатний на самопожертву заради коханої. Він кохає Наталку «більше, як самого себе», готовий усі зароблені гроші віддати їй, щоб возний ніколи не дорікнув, що «взяв бідну». Сирота без роду і племені, без талану і приюту).

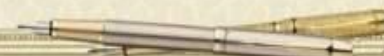
ГОРПИНА ТЕРПЕЛИХА

Мала двоїстість натури – любов до Петра, як до рідного сина, і в той же час зневага до нього, як до бідняка (голодранець, шибеник, пройдисвіт), мріє про багатство: їй краще вмерти, як жити в бідності.

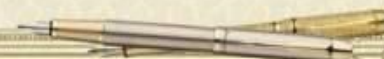
Возний Тетерваковський

Чиновник, бюрократ, хабарник,
«хапун такий, що із рідного
батька злупить»; мова персонажа
— жахливий суржик з
українських і російських слів,
завчених канцеляризмів,
словесний паразит «теє-то як
його»; заскорузла душа, але в ній
є місце й великодушності
(відмова від коханої Наталки
заради її щастя).

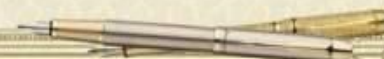
МИКОЛА

Твердої натури, ніколи не
впадав у розпач, дотепний,
оптиміст, відчаю немає
місця в його житті, любить
козацьке товариство, сирота,
без роду, без племені, без
талану і приюту .

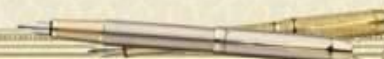
Виборний Макогоненко

Мав двоїстість натури: з одного боку – «хитрий як лисиця», «де і чорт не зможе, пошли Макогоненка, зараз докаже», нещирий, користолюбний; з іншого боку – прихильність до бідних, зневажає чиновників-бюрократів.

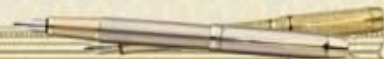
ЦЕ ЦІКАВО!

- ❑ У тексті 22 пісні (пронумеровано 19) – арії, дуети, тріо, хор – як фольклорного походження («Віють вітри, віють буйні», «У сусіда хата біла»), так і літературного («Всякому городу - нрав і права...», «Сонце низенько...»)
- ❑ 1890 року М. Лисенко написав до п'єси «Наталка Полтавка» музику. Його однойменна опера стала шедевром світового мистецтва.

200 років на сцені
Наталка Полтавка

Домашнє завдання

**Написати характеристику образу
Наталки**